

Список використаних джерел

1. Салливан М., Эдкок Д. Маркетинг в розничной торговле [Текст] / Пер. с англ. под ред. Л.Л. Никитиной. – СПб.: Издательский дом "Нева", 2004. – 284 с. – ISBN 5-7654-3564-5.
2. Берман, Барри, Эванс, Джоэл, Р. Розничная торговля: стратегический подход, 8-е издание [Текст] / Пер. с англ. – М.: Издательский дом "Вильямс", 2003. – 1184 с. – ISBN 5-8459-0511-7.
3. Роздрібна торгівля України у 2000-2010 рр. [Текст] Державна служба статистики України. – К., 2011. – 191 с., ISBN 978-966-2224-23-8.
4. Статистичний щорічник України за 2009 рік [Текст] / Держкомстат України. – К.: ДП "Інформаційно-аналітичне агентство", 2010. – 567 с. – ISBN 978-617-571-025-8.
5. Статистичний щорічник Волинь – 2010 [Текст] / Головне управління статистики у Волинській області. За ред. М.І. Мотиль. – Луцьк, 2011. – 569 с.
6. Статистичний щорічник Закарпаття за 2010 [Текст] / Головне управління статистики у Закарпатській області. За ред. Г.Д.Гриник. – Ужгород, 2011. – 543 с.
7. Статистичний щорічник Івано-Франківська область 2010 [Текст] / Головне управління статистики у Івано-Франківській області. За ред. М.М. Колібровського. – Івано-Франківськ, 2011. – 520 с.
8. Статистичний щорічник Львівської області за 2010 рік. Ч. 1. [Текст] / Головне управління статистики у Львівській області. За ред. С.О. Матковського. – Львів, 2011. – 359 с.
9. Статистичний щорічник Тернопільської області 2010 [Текст] / Головне управління статистики у Тернопільській області. За ред. В.Г. Кирича. – Тернопіль, 2011. – 463 с.
10. Статистичний щорічник Чернівецької області за 2010 [Текст] / Головне управління статистики у Чернівецькій області. За ред. А.В. Ротаря. – Чернівці, 2011. – 599 с.
11. Статистичний збірник "Регіони України" 2010, Ч.І [Текст] / Держкомстат України. – К., 2010 – 367 с.
12. Статистичний щорічник України за 2007 рік [Текст] / Держкомстат України. – К.: Консультант, 2008. – 571 с. – ISBN 966-8459-25-2.

УДК 330.3:338.012

ДЕМИДЕНКО С.Л.,

Черкаський державний технологічний університет
ст. викладач

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД МОДЕРНІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Анотація. У статті проаналізовано сучасні тенденції модернізації національних економік, особливості стратегій модернізації в емерджентних країнах, визначено ключові напрями здійснення модернізації економіки України.

Ключові слова: модернізація, економіка знань, моделі модернізації, інноваційність, емерджентні економіки, країни БРІК.

Аннотация. В статье проанализированы современные тенденции модернизации национальных экономик, особенности стратегий модернизации в эмерджентных странах, определены ключевые направления осуществления модернизации экономики Украины.

Ключевые слова: модернизация, экономика знаний, модели модернизации, инновационность, эмерджентные экономики, страны БРИК.

Annotation. In the article the modern trends of national economy modernization, the peculiarities of modernization strategies in emerging countries were analyzed, the main ways of modernization processes in Ukraine were suggested.

Key words: modernization, knowledge economy, modernization models, innovativeness, emerging economies, BRIC countries.

Актуальність проблеми. Побудова конкурентоспроможної інноваційної моделі економіки вважається основним пріоритетом державної політики більшості країн світу. Базисом для реалізації цієї мети є, передусім, наявність ефективної структури національної економіки, з достатнім рівнем економічної безпеки та стійкості до змін світового господарства.

Універсальної стратегії модернізації національної економіки не існує, оскільки всі країни є унікальними, різняться не лише за структурою економіки, але й соціально-культурними особливостями. Тому актуальною проблемою залишається вивчення існуючого досвіду модернізації національних економік в різних країнах світу, який можна буде використати при розробленні о комплексу заходів соціально-економічної трансформації економіки України.

Мета статті. Метою статті є аналіз моделей модернізації національних економік в різних країнах, виокремлення їх характерних ознак та пріоритетних напрямів структурних змін в Україні.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми модернізації країн були в центрі уваги багатьох зарубіжних та вітчизняних вчених, зокрема: У. Ростоу, О. Тоффлер, С.Блек, Д. Лернер, Ш. Ейзенштадт, М. Бердяєв, В. Іноземцев, В. Красільщиков, Геєць В., Пахомов Ю., Філіпенко А. та ін. Проте не зважаючи на наявність значної кількості наукових праць, існує об'єктивна необхідність дослідження особливостей сучасних моделей модернізації країни, особливо в країнах з емерджентною економікою, їх прийнятність в умовах загострення фінансово-економічної нестабільності у світі.

Основний матеріал. На сучасному етапі розвитку світового господарстві модернізація відбувається у всіх державах, незалежно від їх рівня соціально-економічного розвитку чи місця у міжнародній економіці. Головна відмінність полягає у рівнях модернізації (індустріальна чи постіндустріальна), засобах та швидкості реалізації структурних змін.

У світовій практиці виокремлюють два основні рівні модернізації: перший (перехід від аграрної до індустріальної економіки) та другий рівень (перехід від індустріальної економіки до економіки знань). Перший рівень модернізації тривав близько 200 років (1793-1970 рр.) та був націлений на формування індустріальної економіки та суспільства. Другий рівень модернізації розпочався для високорозвинутих країн у 70-х роках (країни з транзитивною економікою та країни, що розвиваються перебувають одночасно на першому та другому рівнях модернізації) та триватиме, за оцінками експертів, більше 100 років (1971-2100 рр.). Основними здобутками цього етапу модернізаційних змін мають бути перехід до економіки знань та інформаційного суспільства [1].

Структурні зміни, що характеризують обидва рівні модернізації, охоплюють такі основні сфери суспільного життя: політична система, економіка, суспільство, освіта та наука, культура, навколишнє середовище (табл. 1.).

Таблиця 1

Порівняльна характеристика першого та другого рівнів модернізації національної економіки

<i>Сфера діяльності</i>	<i>Перший рівень модернізації</i>	<i>Другий рівень модернізації</i>
Політична система	Демократія, формування базисних інститутів, бюрократизація	Децентралізація влади, інтернаціоналізація зв'язків, висока якість кадрового потенціалу
Економіка	Індустріалізація, автоматизація процесу виробництва	Знаннємістка економіка, деіндустріалізація, розвиток наукомістких та інформаційних галузей, сфери послуг
Суспільство	Урбанізація, формування середнього класу, раціоналізація, мобільність	Інформаційне суспільство, інформатизація суспільних зв'язків, стрімкий розвиток суспільних та соціальних мереж
Освіта та наука	Популяризація та доступність початкової та середньої освіти, зростання значення науки для розвитку суспільства та економіки	Популяризація вищої освіти, реалізація програми «Навчання протягом всього життя», масштабне фінансування НДДКР
Культура	Раціоналізм, розвиток ЗМІ, ключове значення відіграють матеріальні цінності	Зростає вибагливість споживачів до відпочинку та культурно-масових заходів, пріоритетне значення починають відігравати духовні цінності, формується поняття «якості життя населення»
Захист навколишнього середовища	Активна експлуатація природних ресурсів з метою нарощування економічних потенціалів, що призводить до забруднення та деградація навколишнього середовища	Високий рівень екологічності економіки, впровадження енергозберігаючих технологій, чисте довкілля, що є одним із факторів високого рівня життя населення

Джерело: складено автором за даними: [1]

На вищому, другому рівні модернізації економіки перебувають у цілому 29 країн світу [2, С. 37]. У них відбувається вже так звана постмодернізація, тобто перехід до економіки знань, при якій пріоритетом структурних змін є, передусім, якість життя населення, екологічність національної економіки. До таких країн належать, зокрема, Швеція, США, Данія, Фінляндія, Японія, Швейцарія, Австралія, Німеччина та інші найбільш розвинуті економіки світу.

Характерною ознакою постмодернізаційних процесів у цих країнах є зростання частки знаннємістких галузей економіки, розвиток інформаційних мереж та формування інформаційного суспільства, посилення рівня інноваційності та екологічності процесу виробництва, деіндустріалізація національної економіки на користь сфери послуг тощо. Крім того, для постмодернізаційних економік притаманно реформування системи освіти, з акцентом на впровадження концепції «навчання протягом всього життя» та формування єдиної універсальної системи вищою освіти.

Країни Західної Європи, США, Австралія еволюційним шляхом перейшли до найвищого етапу модернізації національних економік. Процеси структурних змін у них відбувалися органічним шляхом, оскільки для цього вже існували необхідні економічні, соціальні, політичні, правові та культурні передумови. Саме якість життя в цих державах вважається орієнтиром для всіх інших національних економік, які перебувають в процесі здійснення модернізації нижчого порядку.

На першому рівні модернізації економіки, що передбачає перехід від аграрного до індустріального суспільства, знаходяться більшість країн світу, зокрема, ті, що відносяться до економік, що розвиваються, та транзитивних економік. Такий тип модернізації характерний для країн, які внаслідок тих чи інших причин відстали у своєму розвитку, і тепер, за рахунок широкого використання досвіду провідних країн, намагаються догнати їх за рівнем і якістю життя [3, с. 70]. До найбільш яскравих представників належать країни БРІК (Бразилія, Росія, Індія та Китай), країни Центральної та Східної Європи, зокрема й Україна. Основними рисами цього етапу модернізації є масштабна індустріалізація, радикальні аграрні реформи, підвищення продуктивності та ефективності виробництва, урбанізація та демократизація суспільства, формування громадянського суспільства.

Передумовою здійснення модернізації у країнах, що розвиваються, та транзитивних економіках є, здебільшого, не органічно сформована об'єктивна потреба у змінах, а ініціатива окремих політичних лідерів чи політичного режиму у цілому. Це може призвести до непослідовності здійснення реформ, бажання пропустити певні етапи модернізації та у прискорені темпи реалізувати всі поставлені завдання.

Проте модель прискорення модернізаційних процесів виявилася для деяких країн Південно-Східної Азії (Південній Кореї, Сінгапуру, Тайвані) досить успішною. Тут перетворення відбувалися в умовах тоталітарного чи авторитарного режимів в обмежений період часу (30-35 років). Реформи здійснювалися, передусім, в сільському господарстві, де відбувалося накопичення капіталу та його поступове переливання в промисловість у вигляді інвестицій.

Протягом перших 5-7 років національні економіки цих країн орієнтувалися на нарощування обсягів експорту продукції. Проте поступово, за рахунок підвищення рівня інноваційності економік та якості людських ресурсів відбулося посилення купівельної спроможності населення, почав формуватися середній клас і, як наслідок, внутрішній ринок почав швидко розширюватися. Тому використання прискореної моделі модернізації національної економіки може мати позитивний ефект при відповідному політичному режимі в країні.

Спільним ключовим фактором здійснення модернізації в різних країнах вважається рівень розвитку науково-технологічного потенціалу. У залежності від того, за рахунок якого інновацій – власних чи запозичених – нарощується науково-технологічний потенціал, економічна модернізація поділяється на такі типи:

- креативна, або піонерська модернізація, при якій технологічні та інституційні зміни (нововведення) в економіці, що розроблені та впроваджуються в країні, отримують визнання та починають розповсюджуватися у світі, приносять країні таким чином рентний дохід;

- адаптивна, або імітаційна модернізація, яка здійснюється шляхом впровадження запозичених технологічних та інституційних нововведень, що пов'язано з певними витратами на придбання авторських прав, патентів, ліцензій, обладнання, на інжиніринг, сервісне обслуговування тощо [3, С. 72].

Піонерська модернізація здебільшого притаманна високорозвинутих, технологічно потужним країнам світу. Вона потребує більших фінансових та інтелектуальних витрат, висуває високі вимоги до якості людського капіталу. У довгостроковій перспективі саме піонерська модернізація має суттєві переваги у порівнянні з адаптивною модернізацією, оскільки створює передумови для завоювання лідируючих позицій на міжнародних ринках новітніх технологій.

Стратегія модернізації за тим чи іншим типом залежить також від участі країни в інтеграційних утвореннях (ЄС, НАФТА, АСЕАН, АТЕС). Так, в межах економічних об'єднань країни здатні мобілізувати наявні ресурси – як інтелектуальні, так і фінансові – та продукувати інновації більш ефективно, що створює можливості реалізації креативної модернізації. Це реалізується шляхом формування спільної інноваційної політики країн-членів угруповання, створення міжнародних фондів підтримки НДДКР та інноваційних проєктів, розвиток технопарків та венчурних фондів, гармонізація національних систем освіти тощо. Використання новітніх технологій у виробничому процесі буде відбуватися в першу чергу в країнах, які входять до таких інтеграційних угруповань, що сприятиме посиленню їх рівня міжнародної конкурентоспроможності.

У той же час адаптивна модернізація притаманна, здебільшого, економічно слабким країнам, які не володіють достатніми ресурсами для створення передових інноваційних технологій та не входять до економічно потужних інтеграційних утворень. Використання адаптивної моделі дозволяє, з одного боку, за рахунок імпортованих новітніх технологій виготовляти високотехнологічну продукцію, проте з іншого, це створює загрози національній безпеці країни у довгостроковій перспективі.

Формування нових власних моделей модернізації національної економіки, які враховують історичні аспекти розвитку та специфіку того чи іншого регіону, найбільш притаманно на сучасному етапі розвитку світового господарства країнам з транзитивною економікою та країнам, що розвиваються. Ці країни намагаються наздогнати провідні економіки світу за рахунок найбільш оптимального використання наявного економічного потенціалу регіонів та створення сприятливих умов для залучення прямих іноземних інвестицій.

У цілому модернізація національних економік в емерджентних країнах та країнах, що розвиваються, відбувається за певним алгоритмом (рис. 1.).

Передусім у суспільстві з'являються групи осіб, які активно відстоюють та поширюють ідеї необхідності модернізації національної економіки, формуються об'єктивні передумови виникнення нових інститутів. За ра-

хунок консолідації «нової» політичної еліти та розроблення оптимальної програми заходів структурних змін відбувається масштабна соціально-економічна трансформація суспільства, перехід від аграрного до індустріального типу організації національної економіки. Це призводить до незворотних структурних змін суспільства, формування стійких демократичних інститутів розвитку країни та, як наслідок, передумов переходу до постіндустріальної економіки.

Особливого значення в зарубіжних стратегіях модернізації національних економік посідає концепція економічної трансформації Китаю, в основі якого лежить принцип «нерівномірного збагачення». Створення вільних економічних зон у південно-східних прибережних районах, часткова приватизація державної власності в містах спричинили не тільки підвищення середнього рівня прибутків населення, а й виникнення величезного дисбалансу [4]. У 2009 р. розрив за рівнем ВВП на душу населення між найбагатшими (Гонконг та Макао) та найбіднішими (Гуйджой, Гуансі) регіонами Китаю становить більше 30 разів [2].

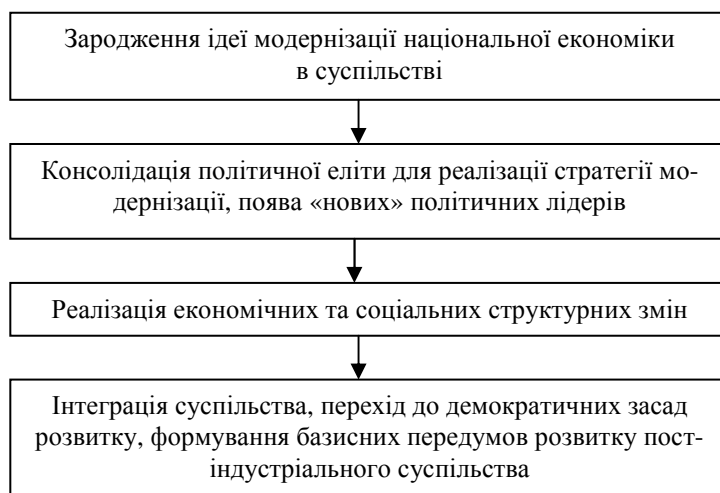

Рис. 1. Алгоритм здійснення модернізації національної економіки в емерджентних економіках та країнах, що розвиваються (розроблено автором на основі положень теорії модернізації С.Блека)

Однак досвід модернізації економіки Китаю є цікавим для України, яка перебуває на етапі розроблення оптимальної моделі якісних трансформаційних змін. До основних факторів, які забезпечили масштабні структурні зміни економіки Китаю, можна віднести такі:

По-перше, Китай розробив власну стратегію реформування національної економіки, яка ґрунтувалася не на руйнуванні та критиці подій минулого, а зосереджена на використанні всіх наявних ресурсів для створення нової інноваційної економіки. Вивчивши власний і закордонний досвід, уряд дійшов висновку про необхідність здійснювати реформи на основі оптимального використання власних особливостей країни, зокрема, велику чисельність населення та обмеженість ресурсів, тобто відбувається «будівництво соціалізму з китайським обличчям».

По-друге, пріоритетом програми модернізації було задоволення потреб населення в продовольстві й товарах широкого вжитку, тобто використовувалася модель насичення внутрішнього ринку. Ліва частина реформ мала соціальний характер і таким чином отримала широку підтримку суспільства на перших етапах.

Варто відзначити, що модернізація китайської економіки відбувалася здебільшого еволюційним шляхом, поетапно, з поступовою інтеграцією ринкових відносин до системи господарювання, тобто не використовувалася модель «шокової терапії». Як наслідок, це сприяло створенню об'єктивних передумов до формування базисних ринкових інститутів, створення сприятливого інвестиційного клімату всередині країни.

У основі моделі модернізації Китаю лежить також принцип створення умов для розвитку різних форм власності: колективних, одноособових, приватних, спільних (з іноземною участю). Це дозволило, з одного боку, забезпечити швидке зростання кількості господарюючих суб'єктів з різними формами власності, з іншого боку, корегувати структуру інвестицій і виробництва з метою задоволення реальних потреб національної економіки й соціальної сфери.

Господарюючі суб'єкти сформувалися не через руйнування існуючих державних структур, а в основному шляхом заповнення вільних сегментів новими комерційними структурами, тобто з перших кроків реформи були спрямовані на зменшення дефіцитності економіки. Із цією метою мобілізувалися внутрішні резерви, створювалося сприятливий клімат для залучення іноземних інвестицій. Уряд країни стимулював економічну діяльність як на мікрорівні, так і здійснював контроль над національною економікою загалом та у періоди виникнення незбалансованості одразу приймав контрзаходи [5].

Характерною ознакою китайської моделі модернізації національної економіки є її фокусування на розвитку окремих регіонів, створення так званих вільних економічних зон з метою залучення іноземного капіталу. Найбільш сприятливі економічні режими характерні для портових міст та прилеглих до них акваторій великих річок на сході Китаю, які мають найкраще географічне положення для розвитку міжнародних економічних зв'язків.

У приморських регіонах Китаю було створено 60 спеціальних економічних зон (наприклад, Гонконг, Шеньжень, Чжухай, Макао), що стало дієвим інструментом стимулював надходження закордонних капіталовкладень у країну. Прямі іноземні інвестиції відіграли роль катализатора експортного виробництва, половина якого продукувалася спільними чи іноземними підприємствами.

Як наслідок, на сучасному етапі розвитку світового господарства Китай перетворився на провідного гравця міжнародних економічних відносин. За результатами міжнародного рейтингу індексу довіри прямих іноземних інвестицій, до п'ятірки найбільш інвестиційно привабливих регіонів у 2011-2012 рр. ввійшли Китай, США, Індія, Бразилія та Німеччина [6], тобто найвищі позиції займають три країни, які перебувають на етапі активних трансформаційних змін національної економіки. Основними факторами здійснення інвестицій вважаються можливість доступу до нових ринків та створення передумов для майбутнього економічного зростання транснаціональних компаній після стабілізації ситуації в міжнародній економіці.

Власну модель модернізації національної економіки, яка враховує особливості окремих регіонів та структуру суспільства, використовує Індія. Базовою передумовою здійснення структурних економічних реформ в країні є скасування кастової системи організації суспільства та системи жорсткої ієрархії в Індії. Це вважається основною перешкодою якісних трансформацій в національній економіці.

Основними інструментами реалізації поставленого завдання є просвітницькі компанії та ментальна модернізація через ЗМІ, кінематограф, громадські організації, відбувається популяризація початкової та вищої освіти, закладів культури тощо. Крім того, стимулюються процеси урбанізації з метою скорочення кількості сільських громад. Всі ці заходи відбуваються передусім в рамках комплексної регіональної програми розвитку Індії, оскільки саме регіони мають стати основними катализаторами структурних змін в національній економіці та суспільстві загалом [7, С. 24].

Економічна модернізація та індустріалізація Індії розпочалася у 1950-х роках в умовах посилення державної влади та контролю над ключовими секторами національного господарства. При цьому національна економіка була відносно відкритою для залучення іноземного капіталу та здійснення міжнародної торгівлі, що створювали передумови для розвитку господарюючих суб'єктів як державної, так і приватної форми власності.

Починаючи із 1970-х років уряд Індії починає реалізовувати імпортозаміщуючу модель модернізації національної економіки, розпочинається процес технологічного оновлення сільського господарства шляхом розповсюдження в регіонах та селах зарубіжного досвіду реформування агропромислового комплексу, набирає обертів державна політика урбанізації населення. Проте надмірна централізація влади та монопольний контроль над провідними галузями економіки призвели, з одного боку, до заміщення імпорту, але з іншого, – до скорочення обсягів прямих іноземних інвестицій в Індію, що негативно вплинуло на можливості господарюючих суб'єктів нарощувати свій потенціал та погіршило конкурентні позиції країни на міжнародній арені.

Характерною ознакою модернізації Індії вважається її власна політика освіти та підготовки кадрів. У 1951 році було створено перший індійський технологічний інститут (м. Кхарагпур), який став дієвим інструментом підготовки висококваліфікованих інженерів та науковців, продукування інноваційних розробок. У цілому протягом 1951-2001 рр. в Індії засновано сім технологічних інститутів, фінансування яких здійснюється в основному за рахунок коштів бізнесу та міжнародних фондів: загальний бюджет кожного інституту становить 18-26 млн. дол. США на рік, частка держави становить до 15% (2-4 млн. дол. США). Випускники цих інститутів та новостворених шкіл менеджменту стали своєрідним фундаментом для реалізації стратегії модернізації Індії [8, С. 16].

У 1990-х роках розпочинається новий етап модернізації економіки Індії – лібералізація господарюючої системи, за фінансової підтримки міжнародних організацій (Міжнародний валютний фонд, група Світового банку, Азійський банк розвитку). Особливий акцент був зроблений на дотримання економічних свобод та формування сприятливого інвестиційного клімату для транснаціональних корпорацій.

Варто відзначити, що структурні зміни в Індії, як і в Китаї, здійснювалися поступово, за градуалістською моделлю модернізації: створювалися об'єктивні умови формування нових ринкових інститутів, проведення реформ в різних галузях, зменшення ступеня державного контролю над пріоритетними секторами народного господарства. Це призвело до зростання ВВП та платоспроможності населення, створення нових робочих місць.

Важливим досягненням нового етапу модернізації економіки Індії стало створення інноваційного центру в Бангалоре, так званої «Силіконової долини» Індії. Базисом формування інноваційного центру стали випускники та співробітники Інституту природничих наук та Індійської дослідницької організації у сфері космосу, які володіли високим рівнем компетенції та інтелектуальним потенціалом.

Уряд створював сприятливі умови для розвитку інноваційного центру в Бангалоре та інтеграції до міжнародного наукового простору. Зокрема, були створені умови для розповсюдження телекомунікаційних та інформаційних послуг (модемний телефонний зв'язок, спрощена процедура установки супутникових станцій тощо), що дозволило швидко та бюджетно спілкуватися з фахівцями та компаніями зі США, країн Європи та Азії. Як наслідок, комунікація між замовниками та виконавцями покращилася, і кількість заказів на НДДКР почала зростати.

На сучасному етапі розвитку інноваційний центр в Бангалоре вважається одним із провідних науково-дослідних центрів у світі. За Індією закріпився міжнародний статус країни з висококваліфікованими програмістами та фахівцями ІТ-технологій. У цілому в Індії функціонує 13 технопарків, які об'єднують більше тисячі індійських та іноземних компаній. Крім того, з метою модернізації національної економіки на інноваційній основі була розроблена Програма підтримки інноваторів, за якої практично будь-який громадянин країни може отримати державну підтримку на реалізацію власних інноваційних проектів (протягом 2000-2010 рр. більше 150 проектів отримали фінансування за державною програмою) [7, С.21].

Таким чином, ключовим інструментом стратегії модернізації Індії стало підвищення якісних характеристик інтелектуального капіталу, високий рівень конкуренції між випускниками індійських вузів та їх бажання самореалізуватися, що створило сприятливі умови для продукування інновацій та, як наслідок, завоювання лідируючих позицій на міжнародних ринках ІТ-технологій. Це стимулювало приплив прямих іноземних інвестицій в країну, розвиток на цій основі інших галузей промисловості та здійснення структурних змін в національній економіці.

Висновки. Аналіз зарубіжного досвіду модернізації національних економік в різних країнах дозволив виокремити напрями посилення ефективності структурних змін в Україні. По-перше, модернізація має відбуватися в умовах консолідації політичної еліти щодо необхідності здійснення якісного оновлення системи та активного залучення науковців, представників бізнесу та населення загалом до цих процесів. Це створить передумови розроблення комплексної стратегії реалізації трансформаційних змін та її ефективну імплементацію в усі сектори економіки та суспільного життя.

По-друге, необхідно створити позитивний інвестиційний клімат в країні, з дотриманням економічних свобод та високого рівня конкуренції, що позитивно вплине на приток іноземного капіталу та новітніх технологій. Дієвим інструментом залучення іноземного капіталу є формування вільних економічних зон в регіонах, що мають вигідне економіко-географічне розміщення та розвинену транспортну інфраструктуру.

По-третє, пріоритетом державної політики має стати модернізація системи освіти, оскільки інтелектуальний потенціал вважається ключовим фактором якісних структурних змін національної економіки та суспільства загалом. Міжнародний досвід засвідчує, що інвестиції в людський капітал призводять до зростання продуктивності праці та підвищення конкуренто-спроможності країни на якісно новий рівень.

Оптимальна стратегія трансформації національної економіки повинна враховувати особливості розвитку окремих регіонів країни, охоплювати елементи як експортоорієнтованої, так і імпортозаміщуючої моделі економічної модернізації. Привілеювання однієї якоїсь моделі модернізаційних змін чи повне копіювання зарубіжного досвіду призведе до розбалансування економіки та поглиблення кризових явищ в окремих галузях.

Список використаних джерел

1. China Modernization Report Outlook 2001-2007: [Electronic Resource]. – Mode of access: <http://www.modernization.com.cn/cmr%20outlook%20english.pdf>.
2. China Modernization Report Outlook 2010: [Electronic Resource]. – Mode of access: <http://www.modernization.com.cn>.
3. Вардомский Л.Б. Модернизация экономики в странах СНГ: типы, ресурсы, инструменты / Л.Б. Вардомский, А.В. Шурубович // Економіка і прогнозування. – 2009. – № 1. – С. 70-77.
4. Бондарець М. Глобальні стратегії трансформації та структурної модернізації соціально-економічного розвитку транзитивних країн / М. Бондарець // Дослідження міжнародної економіки: збірник наукових праць. – 2011. – Вип. 2(67). – С. 99-110.
5. Михеев В. Китай: опыт стратегии “сфокусированного” развития / В. Михеев. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rusrev.org/content/review/default.asp?shmode=8&ida=861&ids=61>.
6. Investing in a Rebound: the 2010 A.T.Kearney FDI Confidence Index: [Electronic resource]. – Mode of access: http://www.atkearney.com/images/global/pdf/Investing_in_a_Rebound-FDICI_2010.pdf.
7. Балаян А.А. Особенности и перспективы модернизации в Индии: стратегический выбор в условиях изменяющегося мира / А.А. Балаян: Препринт М-22/11. – СПб. : Издательство Европейского университета в Санкт-Петербурге, 2011. – 56 с.
8. Балаян А.А. Особенности модернизации в Индии: феномен «застрявшей страны» / А.А. Балаян: Препринт М-14/10. – СПб. : Издательство Европейского университета в Санкт-Петербурге, 2010. – 24 с.

УДК 327.82 ''1914–1918''

ДЕРЕВ'ЯНКО І.П.,

Інститут міжнародних відносин НАУ,
доцент кафедри міжнародних економічних
відносин і бізнесу, к.і.н., доц.

ДИПЛОМАТІЯ В РОКИ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ: ПОЛІТИКО-ЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТ

Анотація. У статті розглянуто дипломатичну діяльність Антанти і німецького блоку у роки Першої світової війни. Висвітлено плани обох таборів, перші спроби укладення миру, економічні наслідки війни. Проаналізовані умови Брестського миру і «14 пунктів» Вільсона, які мали внести якісно нові принципи у міжнародні відносини.

Ключові слова: дипломатія, міжнародні відносини, договір, блок, союзники, центральні держави, Антанта, економіка.